

การศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงไตรสรณคมน์ของชาวพุทธในสังคมไทย
AN ANALYTICAL STUDY OF REACHING THE TRIPLE GEM OF BUDDHIST IN THAI
SOCIETY

นายฉัตรพิทย์ สุริวงษ์
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

บทคัดย่อ

วิธีการเข้าถึงของคนไทย พบว่า ๑.การมอบตน ส่วนใหญ่เป็นการประกาศเข้าถึงตามสายตระกูล ไม่ได้มีการฟังคือศึกษาพิจารณาธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนเสียก่อน จึงเป็นการเข้าถึงไตรสรณคมน์ที่เศร้าหมอง คือไม่รู้ไม่เข้าใจพระรัตนตรัย ๒.การมีพระรัตนตรัยเป็นที่ไปในเบื้องหน้า ชาวพุทธในสังคมไทยนอกจากจะยึดพระธรรมคำสอนเรื่องการพึ่งพาตนเองอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า อตตาทิ อตตโน นาโถ ตนแลเป็นที่พึ่งของตน แต่ก็ไม่ได้เข้าใจและถือหลักการพึ่งพาตนเองไปปฏิบัติตาม เพราะบางคนยังเชื่อกันว่าพระเครื่องสามารถป้องกันอันตราย จึงเป็นการเข้าถึงที่เศร้าหมองเพราะรู้ผิด เข้าใจผิด คือเข้าใจพระรัตนตรัยหรือวัตถุที่เนื่องด้วยพระรัตนตรัยเช่น พระเครื่องเป็นอย่างเทพเจ้า และของขลัง๓.การยอมเป็นศิษย์ คนไทยโดยมากจะมีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ผู้ให้ความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ ลักษณะของครูที่ดีในพระพุทธศาสนาเถรวาทตรงกับลักษณะครูที่ดีตามความเห็นของคนไทย ๔.การกราบไหว้ ชาวพุทธในสังคมไทยนิยมกราบไหว้พระรัตนตรัยคือ พระพุทธรูปในฐานะองค์ปฏิมาหรือตัวแทนพระพุทธเจ้า ถ้าวาพระพุทธรูปเสมือนมีชีวิตจิตใจ แต่ก็ยังมีการไหว้ผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเมือง และผีประจำธรรมชาติต่างๆ

คำสำคัญ วิธีเข้าถึงไตรสรณคมน์

Abstract

The approach of Thai people found that: 1. Most of the donations were made by the family line. Did not have to listen to, namely, study and consider the Dharma that the Buddha taught Therefore is a respectful sleep Therefore accessing the sadness of guides Is ignorant of understanding the Triple Gem Is not studying Buddhism to understand before it is respected. 2. The presence of the Triple Gem is in the foreground. Buddhists in Thai society, in addition to seizing the teachings of self-reliance, as the Lord Buddha said that Atta Tahitotonona was his own refuge. But did not understand and hold the principle of self-reliance to follow the example,

such as the merit of the Buddha, etc., because some people still believe that the amulet is sacred Can prevent danger. 3. Accepting disciples Many Thai people will be grateful to the teachers who give knowledge to take careers. The characteristics of good teachers in Theravada Buddhism correspond to the characteristics of good teachers according to the opinions of Thai people. 4. Worship Buddhists in Thai society popularly pay respect to the Rattana Buddha, as a statue of Buddha or a representative of the Buddha. Considering the Buddha image as a living soul But still have ancestral spirits Ghost House Ghost Town And various natural spirits.

Keywords: Reaching The Triple Gem

๑.บทนำ

การยึดที่พึ่งที่ไม่ถูกต้องในทางพระพุทธศาสนา กล่าวว่า มนุษย์เป็นอันมาก เมื่อเกิดภัยคุกคามแล้ว ก็ถือเอาภูเขาบ้าง ป่าไม้บ้าง อารามบ้าง รุกขเจดีย์บ้าง เป็นที่พึ่ง นับถือผีสงเป็นที่พึ่งบ้าง ถือการบูชาสัตว์โดยฆ่าสัตว์เป็นที่พึ่งบ้าง ถือโชคกลางบ้าง เป็นต้น เขาอาศัยที่พืงนั้นแล้วยอมไม่พ้นจากความทุกข์ทั้งหมดได้ เมื่อได้ศึกษาข้อความนี้แล้วผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะยึดอะไรเป็นที่พืงก็ตามถ้าไม่มีการพึ่งสติปัญญาของตนเองก่อนแล้ว ที่พืงนั้นถือว่าไม่เป็นที่พืงที่ให้ประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อดับความทุกข์ ไม่เป็นไปเพื่อความสุข ไม่เป็นที่พืงอันปลอดภัย สมจริงดังข้อความในพระไตรปิฎกว่า

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ เมืองมาตุลา แคว้นมคธ ณ ที่นั้น ทรงรับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พืง มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พืง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พืงอยู่เกิด ภิกษุมิตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พืง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่

พึง มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่เป็นอย่างไร คือ ภิคุในธรรมวินัยนี้ ๑. พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ ๒. พิจารณาเห็นเวทนาทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและ โทมนัสในโลกได้ ๓. พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌา และโทมนัสในโลกได้ ๔. พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ ภิคุมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่ เป็นอย่างนี้แล¹

การพึ่งตนเองนั้นปรากฏมีในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อบุคคลมีตนเองเป็นที่พึ่งแล้วก็ได้ชื่อว่ามีพระธรรมเป็นที่พึ่ง ได้ชื่อว่ามี ความเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้าเพราะเชื่อในคำสอนของพระองค์ ได้ชื่อว่ามี ความเชื่อมั่นในพระสงฆ์เพราะเป็นสาวกที่ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า การยึดที่พึ่งทั้งสามประการนี้เรียกว่า ไตรสรณคณ การเข้าถึงไตรสรณคณเป็นการยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาและการประกาศตนว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาด้วยวิธีประกาศตนถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในขั้นแรกผู้ที่ประกาศตนว่าถึงไตรสรณคณก็ต้องรู้จักที่พึ่งนี้ก่อน เมื่อมีความศรัทธาและความเลื่อมใสแล้วจึงประกาศตนเข้าถึงไตรสรณคณ แต่ในสมัยหลังเมื่อพระพุทธศาสนาได้เป็นศาสนาประจำประเทศไทยแล้ว การนับถือก็เป็น การนับถือกันตามตระกูลหรือบรรพบุรุษของตนๆ คือเมื่อตระกูลหรือบรรพบุรุษนับถือพระพุทธศาสนาแล้วลูกหลานที่เกิดตามมาส่วนใหญ่ก็จะนับถือตาม ๆ กันไป² โดยไม่ได้มีการเปล่งวาจา นับถือเหมือนอย่างสมัยพุทธกาล ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าอาจจะมิผลที่ทำให้ไม่รู้จักการปฏิบัติตนตามคำสอนพระพุทธศาสนาดีพอ เรียกได้ว่ามีความศรัทธาแบบงมงาย ไม่ถือว่าเป็นการถึงไตรสรณคณเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงไตรสรณคณของชาวพุทธไทยในเชิงลึกเพื่อจะได้ทราบว่าชาวพุทธไทยรู้จัก มีทัศนคติ ควรปฏิบัติอย่างไร และประโยชน์ที่ได้รับต่อการเข้าถึงไตรสรณคณเป็นอย่างไรเพื่อนำเสนอการเข้าถึงไตรสรณคณในกรณีเฉพาะชาวพุทธในสังคมไทย

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการเข้าถึงไตรสรณคณของชาวพุทธในสังคมไทย
๒. เพื่อศึกษาการเข้าถึงไตรสรณคณในพระพุทธศาสนาเถรวาท
๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงไตรสรณคณของชาวพุทธในสังคมไทย

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารเป็นหลัก มีขั้นตอนดังนี้

¹ คุรายละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๘๐/๕๙.

² สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต จำกัด (มหาชน), ๒๕๒๔), หน้า ๒๗.

๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ(Primary Source) ได้แก่จากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกฉบับ มหามกุฏราชวิทยาลัย ในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการเข้าถึงไตรสรณคมน์ของคนไทย และการเข้าถึงไตรสรณคมน์ตามที่ปรากฏในคัมภีร์ดังกล่าวและศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ(Secondary Source) คือ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส รวมถึงตำราและเอกสารการวิจัย เพื่อเป็นการอธิบายขยายความเนื้อหาเพิ่มเติมจากในพระไตรปิฎกให้มีความละเอียดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒. วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ ๑.๗.๑ เพื่อให้เห็นสภาพการเข้าถึงไตรสรณคมน์ การเข้าถึงไตรสรณคมน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และวิเคราะห์วิธีการเข้าถึงไตรสรณคมน์ ๔ วิธีของชาวพุทธในสังคมไทย

๓. นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาให้ทราบว่า การเข้าถึงไตรสรณคมน์ของชาวพุทธในสังคมไทยสอดคล้อง หรือแตกต่างจากหลักการเข้าถึงไตรสรณคมน์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๔. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๔. ผลการศึกษา

สภาพการเข้าถึงไตรสรณคมน์ของชาวพุทธในสังคมไทย

คนไทยเรานั้น เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นทางศาสนาเช่นการสร้างวัด เจดีย์ คัมภีร์ บรรจุพระธรรม พระพุทธรูป พระเครื่อง เป็นต้นอย่างที่กำลังกล่าวแล้ว ตามอาการที่แสดงออกแก่ทางศาสนา คือการปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ³ แสดงว่า ได้รับถือพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสรณะที่พึ่งทางจิตใจอย่างจริงจังมั่นคงเป็นส่วนใหญ่ และเหตุสำคัญที่นำไปคนไทยเรานับถือนั้นก็ คือความบริบูรณ์ด้วยเหตุผลในพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งต้องด้วยลักษณะอัธยาศัยจิตใจของคนไทยที่ชอบเหตุผล อันเป็นลักษณะข้อสำคัญของความเป็นไทยของคนไทย คำที่กล่าวนี้มีหลักฐานที่จะอ้างได้ คือ ตามประวัติศาสตร์คนไทยเราก็นับถือลัทธิเทพหรือวิญญาณต่างๆ มาก่อน แต่เมื่อพระพุทธศาสนาแผ่เข้ามาได้ประจักษ์ว่าบริบูรณ์ด้วยเหตุผล คือ มีสัจจะตามเหตุผลที่อาจตรงตามให้รู้ให้เห็นจริง และปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นความสุขความเจริญได้ จึงรับนับถือพระพุทธศาสนา นอกจากนับถือพระรัตนตรัยแล้ว คนไทยส่วนใหญ่ยังนับถือสิ่งอื่นๆ เป็นที่พึ่งด้วย อย่างเช่นเรื่องของไสยศาสตร์ไปพร้อมกันคือนับถือคือ วิญญาณ ผีสางเทวดา เครื่องรางของขลัง และโชคลาง⁴ เพราะความกลัว เช่น กลัวผี กลัวต้นไม้ใหญ่ กลัวภัยพิบัติ กลัวความเจ็บไข้ได้ป่วย และกลัวอุบัติเหตุต่างๆ และเพราะความต้องการ เช่น ต้องการโชคลาภ ต้องการชัยชนะในการแข่งขันความสุข และความปลอดภัย เป็นต้น ส่วนวัตถุประสงค์ในการที่จะเชื่อและปฏิบัติตามความเชื่อนั้นก็มีอยู่ ๒ ด้านด้วยกัน คือ ในด้านก่อ

³ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **พุทธมามกะ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๘), หน้า ๙-๑๔.

⁴ พัน ดอกบัว, **พระพุทธศาสนากับคนไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ศิลปาบรรณาการ, ๒๕๖๑), หน้า ๔๗-๔๙.

ได้แก่ การนำมาซึ่งโชคดี ความสำเร็จ ความสุข ความปลอดภัย และในด้านการทำลาย ได้แก่ การมุ่งทำลายสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ เช่น เคราะห์ร้าย ศัตรู โรคภัย ไข้เจ็บ และภัยพิบัติ เป็นต้น

การเข้าถึงไตรสรณคมนั้นในพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระรัตนตรัยบังเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาที่เรียกว่า ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร แก่พระปัญจวัคคีย์จบ เกิดผลว่าพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม คือบรรลุพระอรียบุคคลเป็นพระโสดาบัน แล้วท่านขอบวชต่อพระพุทธเจ้า⁵ ครั้งนั้นจึงเกิดสิ่งมีค่าขึ้นสามสิ่งขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก ได้แก่พระพุทธ(พระพุทธเจ้า) พระธรรม(ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร) พระสงฆ์(พระอัญญาโกณฑัญญะ) เรียกการเข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นที่ฟังว่า ไตรสรณคมนั้น นอกจากนี้ ไตรสรณคมนั้นยังเป็นรูปแบบการบวชประเภทหนึ่งด้วย ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการบวชแบบนี้ใช้กับการบวชสามเณร การถึงไตรสรณคมนั้นสำคัญมากต่อชาวพุทธเพราะสามารถปลดเปลื้องความทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความทุกข์ทางใจ ที่ฟังอื่นนอกเหนือจากพระรัตนตรัยแล้วอย่างมากก็ช่วยได้แค่ลดความวิตกกังวลได้ชั่วคราวเท่านั้น อย่างการเชื่อการบันดาลความสุขจากเครื่องรางของขลังเป็นต้น องค์ประกอบของพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธเจ้า หมายถึง ผู้ที่ตรัสรู้กฎธรรมชาติดและการดับความทุกข์ได้ด้วยพระองค์เองและสอนให้ผู้อื่นรู้แจ้งตาม สิ่งที่พระพุทธเจ้าค้นพบและนำมาสั่งสอนเรียกว่า พระธรรม เรียกผู้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า พระสงฆ์⁶ พระพุทธเจ้าเองนั้นทรงมีคุณสมบัติต่อนอกนั้นตียากที่จะกล่าวให้จบสิ้นได้ สรุปลงได้ในพระคุณ กล่าวคือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ คุณของพระธรรมช่วยให้ผู้ปฏิบัติตามไม่มีความเดือดร้อนในอบายภูมิ คุณของพระสงฆ์เป็นแบบอย่างของผู้ต้องการพ้นจากความทุกข์ การเข้าถึงไตรสรณคมนั้นแบบโลกียะมีสี่วิธี ได้แก่ การมอบตน หมายถึง การถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีวิต การมีพระรัตนตรัยเป็นที่ไปเบื้องหน้า หมายถึง การน้อมนำความดีของพระรัตนตรัยมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตาม การยอมเป็นศิษย์ หมายถึง การปฏิบัติตามคำสอนของผู้เป็นอาจารย์ ได้แก่ กรณีของพระมหากัสสปะอาจารย์คือพระพุทธเจ้า เป็นต้น การกราบไหว้ หมายถึง การกราบ การไหว้ การลุกขึ้นยืน หรือการแสดง ความนอบน้อมอื่นๆ ต่อพระรัตนตรัย⁷ การเข้าถึงไตรสรณคมนั้นแบบโลกุตตระ ได้แก่ การบรรลุมรรคผล นิพพาน เป็นพระอรียบุคคล⁸ ผลของการเข้าถึงพระรัตนตรัยมีผลในการคุ้มครอง⁹ ขจัดภัยอันตราย

⁵ดูรายละเอียดใน วิ.ม.(ไทย) ๔/๑๐-๑๘/๑๕-๒๕.

⁶ พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๓๔๕-๓๖๓.

⁷ ที.สี.อ.(ไทย) ๓๐๖.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐๖

⁹ ดูรายละเอียดใน ขุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๒๙๖-๓๐๑/๑๒๕-๑๒๖.

ทำลายความหวาดกลัว¹⁰ มีฐานะดี ทำให้เกิดในภพที่ดี¹¹ ผลสูงสุดทำให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ

วิเคราะห์การเข้าถึงไตรสรณคมน์ของชาวพุทธในสังคมไทย

ชาวพุทธในสังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนาโดยสรุปแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทคือ ๑.ฝ่ายที่นับถือคำสอนในพระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ชั้นรองคืออรรถกถา เป็นต้น จึงไม่เชื่อเรื่องภูติผีปิศาจ หรือคำสอนที่มีการแปลง หรือไม่ใช่คำสอนดั้งเดิม ไม่ได้ยึดถือเลื่อมใสในพิธีกรรมที่มีการปรับปรุงมากนัก ๒. ฝ่ายที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน คือพวกที่นับถือพระพุทธศาสนาที่มีการผสมผสานพระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิมกับความเชื่อในลัทธิและศาสนาอื่นเข้าด้วยกัน จนเกิดมีพิธีกรรมที่มากมายตามมา ให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมเป็นอย่างมาก ชาวพุทธในสังคมไทยที่มีความศรัทธาในพระรัตนตรัย ก็จะมีการสวดสรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้า คุณของพระธรรม คุณของพระสงฆ์อย่างจริงใจ แล้วนอบรับพระคุณทั้งหลายไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน นับว่าเป็นฝ่ายที่นับถือพระพุทธศาสนาประเภทแรก เพราะยึดถือคำสอนในพระไตรปิฎกเป็นสำคัญ ซึ่งตรงกันข้ามกับฝ่ายที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน คือมักมีเรื่องไสยศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นเชื่อว่า ภัยพิบัติทางธรรมชาติทั้งหลายเกิดจากผีสามเทวดาบันดาลให้เป็นไป จึงต้องมีพิธีกรรมการเซ่นไหว้ผีสามเทวดาให้เกิดความพอใจจะได้ไม่บันดาลให้เกิดภัยพิบัติเป็นต้น การเข้าถึงไตรสรณคมน์ของชาวพุทธในสังคมไทย ในการมอบตนนั้นในปัจจุบันคือพิธีกรรมการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ หรือการยอมรับพระพุทธเจ้าเป็นของตน เมื่อเข้าพิธีแล้วต้องมีการนำคำสอนไปประพฤติตามด้วยจึงจะได้ชื่อว่ายอมรับนับถือพระพุทธเจ้าจริง เรียกสั้นๆว่าเป็นหนึ่งในพุทธบริษัทคือ อุบาสก อุบาสิกา การเข้าถึงไตรสรณคมน์แบบการนับถือพระรัตนตรัยเป็นที่ไปในเรื่องหน้า กล่าวคือการน้อมนำคุณของพระรัตนตรัยมาปฏิบัติตน คือการปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนาให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ชาวพุทธไทยนอกจากจะปฏิบัติตามคำสอนพระพุทธศาสนาแล้วยังมีการกระทำ ความเชื่อในไสยศาสตร์ดังกล่าวแล้ว ไม่ได้ประพฤติตามคำสอนพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง การเข้าถึงไตรสรณคมน์โดยการยอมเป็นศิษย์ ศิษย์ที่ดีตามบริบทของสังคมไทยสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องทิศ ๖ โดยการทำหน้าที่ ๕ อย่างต่อครูอาจารย์ การเข้าถึงไตรสรณคมน์โดยการกราบไหว้ การกราบและการไหว้เป็นการแสดงความเคารพซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทยมาแต่โบราณ สำหรับชาวพุทธในสังคมไทยไม่ได้กราบไหว้พระพุทธเจ้า พระสงฆ์สาวก หรือท่านผู้มีคุณเท่านั้น แต่ยังมีกราบไหว้แสดงความเคารพต่อสิ่งที่คิดว่ามีอิทธิพลเหนือตนที่มองไม่เห็นตัวอีก เช่นพิธีอัญเชิญแม่โพสพเพื่อบันดาลในการทำนา บรรลุผลสำเร็จ หากกราบไหว้มีความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยจริง จึงนำคำสอนพระพุทธศาสนามาปฏิบัติคือ อิทธิบาท ๔ หลักธรรมที่ทำให้เกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการแทนที่จะทำพิธีอัญเชิญแม่โพสพ

๕. บทสรุป

¹⁰ ส.ส.(ไทย) ๑๕/๒๔๙/๓๖๐-๓๖๒.

¹¹ ที.ม.หา.(ไทย) ๑๐/๓๓๑/๒๖๐.

มีน้ำใจ มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ สุจริต ยึดมั่นในระเบียบ กฎกติกา กฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ จัดเข้าใน ครู ครูเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เช่นเรียนต่อให้มีวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจเพื่อนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอน และปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อครูเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอและนำมาใช้ในการเรียนการสอน ครูก็จะสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้จนเกิดความชำนาญ เป็นที่ยอมรับของนักเรียน เพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชน จัดเข้าใน ภาวนีโย ครูเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของศิษย์ จัดเข้าใน วตตัจ และ วจนกขโม ครูไม่พาศิษย์ให้มัวเมาในอบายมุขทั้งปวง จัดเข้าใน โน จฏฐาเน นิโยชเย การเข้าถึงไตรสรณคมน์โดยการกราบไหว้ ชาวพุทธในสังคมไทยนิยมกราบไหว้พระรัตนตรัยคือพระพุทธรูปในฐานองค์ปฐมหรือตัวแทนพระพุทธเจ้า ถือว่าพระพุทธรูปเสมือนมีชีวิตจิตใจ จึงเรียกว่าหลวงพ่อบ้าง อย่างเช่นพระร่วงโรจนฤทธิ์ที่องค์พระปฐมเจดีย์ก็เรียกว่า หลวงพ่อร่วง พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่วัดไร่ขิง ก็เรียกว่า หลวงพ่อวัดไร่ขิง พระพุทธรูปต้นปฐมการหรือพระแก้วมรกต วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ก็เรียกว่า หลวงพ่อแก้ว ดังนี้ เป็นต้น แต่ก็ยังมีการไหว้ผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเมือง และผีประจำธรรมชาติต่างๆ แม้จะนับถือพระรัตนตรัยก็ตาม แต่ก็มีการสร้างสถานที่ให้ผีสถิตอยู่ด้วย เช่น ศาลเจ้า หรือเรือนปู่ตา เป็นต้น แม้ในบริเวณบ้านก็มีศาลพระภูมิอยู่ด้วยเพื่อเป็นที่สถิตอยู่ของภูมิมเทวดาและผีเจ้าที่เจ้าทางทั้งหลาย จะได้คุ้มครองรักษาคนที่อยู่ในบ้านนั้น ในการนับถือเทวดา พระพุทธศาสนาไม่มีข้อห้ามอย่างที่มีการระลึกถึงเทวดาที่เรียกว่าเทวดานุสสติกรรมฐาน ผู้วิจัยเห็นว่าการที่คนเราจะกราบไหว้เคารพบูชาอะไรก็ตาม ต้องระลึกถึงคุณธรรมความดีของสิ่งนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อระลึกแล้วเป็นนำคุณความดีนั้นมาประพฤติตามย่อมนั้นจะได้ประโยชน์มาก เป็นการกราบไหว้ที่มีผลในทางพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าการเข้าถึงไตรสรณคมน์นี้มีประโยชน์มากสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเพื่อให้มีความสุข ภาครัฐภาคเอกชนควรจะมีการส่งเสริมการศึกษาเรื่อง การเข้าถึงไตรสรณคมน์บรรจุเป็นการเรียนทุกระดับชั้นทั้งภาคปริยัติคือการศึกษาทฤษฎี และภาคปฏิบัติเพื่อกลม่อเมกลาจิตใจที่ติงาม อันจะเป็นกำลังสำคัญให้ประเทศชาติสงบร่มเย็น ปราศจากภัยอันตรายต่างๆ เพื่อความเจริญทั้งทางโลกคือตำแหน่งหน้าที่การงาน และทางธรรมเป็นศาสนทายาททำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้มั่นคงและยั่งยืนนานต่อไปชั่วกาลนาน

๑. ข้อเสนอแนะให้ประโยชน์ต่อสังคมทั่วไป

๑) ให้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเข้าถึงไตรสรณคมน์อย่างกว้างขวาง โดยเน้นประโยชน์ของการเข้าถึงอันจะทำให้สังคมสงบสุข

๒) เน้นการศึกษาอบรมเยาวชนตั้งแต่ยังเด็กให้มีความซาบซึ้งในคุณของไตรสรณคมน์ และเน้นในภาคปฏิบัติอันจะทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคง

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ขอเสนอแนะการทำวิจัยเกี่ยวกับไตรสรณคมน์ ดังนี้

- ๑) ศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงไตรสรณคมน์ในฐานะที่พึ่งอันปลอดภัย
- ๒) ศึกษาวิเคราะห์การเข้าถึงไตรสรณคมน์ในฐานะที่พึ่งอันสูงสุด

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

พระพุทธโฆสเถระ, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๕๔.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต จำกัด (มหาชน), ๒๕๒๔.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พุทธมามกะ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
โครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๕๘.

พื้น ดอกบัว. **พระพุทธศาสนากับคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร, ๒๕๖๑.